

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

รูปแบบของการข้ามถิ่นหรือย้ายถิ่นในปัจจุบันทำให้เราได้เห็นภาพของการเคลื่อนไหวของสังคมต่างๆ ในหลากหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นทางด้านวัฒนธรรม เศรษฐกิจ เทคโนโลยี และศาสนา ทำให้เราเห็นสภาพของสังคมที่ไม่หยุดนิ่ง มีการเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา การเคลื่อนย้ายทางสังคมทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนในด้านต่างๆ ให้กับสังคม ไม่เว้นแม้แต่ในด้านศาสนาด้วยเช่นกัน โดยมีวัฒนธรรม อุดมการณ์ และชาติพันธุ์ เป็นภาพที่สะท้อนให้เห็นถึงพลวัตของการย้ายถิ่นให้นักมานุษยวิทยาได้ทำการศึกษา

การเกิดขึ้นของศาสนา ที่เป็นโครงสร้างหนึ่งของสังคมมนุษย์ มีหน้าที่ทางสังคมเพื่อตอบสนองต่อความต้องการทางด้านจิตใจให้กับคนในสังคม นอกจากนี้ศาสนายังเป็นสิ่งสะท้อนให้เห็น วัฒนธรรมของแต่ละสังคมไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของขนบธรรมเนียมประเพณี สถาปัตยกรรม ประติมากรรม วรรณกรรม วิจิตรศิลป์ และความสามัคคีของกลุ่มคนในสังคม นอกจากนี้ศาสนายังเป็นเครื่องส่งเสริมให้แก่การเมืองการปกครอง โดยเปิดเผยหรือในที่ลับได้ จะเห็นได้ว่าศาสนามีส่วนอย่างมากในสังคม

ในส่วนของพุทธศาสนา ซึ่งแปลว่าคำสั่งสอนของท่านผู้รู้หรือผู้ให้คนอื่นรู้ หรือของผู้ตื่นจากกิเลส หรือของผู้ปลุกให้คนอื่นตื่นจากกิเลสหรือของผู้เบิกบาน¹ พุทธศาสนาเป็นศาสนาสากล มีประชากรนับถือมากเป็นอันดับที่สามของโลกรองจากศาสนาคริสต์ และอิสลาม เป็นศาสนาที่คนไทยนับถือมากที่สุด โดยพุทธศาสนาเกิดขึ้นที่ประเทศอินเดีย เมื่อประมาณ 45 ปี ก่อนพุทธศักราช

การเข้ามาของศาสนาพุทธในประเทศไทยและพม่า นั้น พุทธศาสนิกชนชาวไทยและชาวพม่ามีความเชื่อว่า สมณทูตของพระเจ้าอโศก ได้แก่ พระโสณะ และพระอุตระ ได้เดินทางไปเผยแผ่ พุทธศาสนาที่ดินแดนสุวรรณภูมิ โดยเข้าสู่ประเทศพม่าที่เมืองสะเทิม(Thaton) ซึ่งในขณะนั้นเป็นอาณาจักรมอญหรือตะเลง ส่วนในประเทศไทยเชื่อว่า เข้ามาบริเวณพระปฐมเจดีย์ เพราะได้ขุดพบหลักฐานโบราณวัตถุรุ่นราวคราวเดียวกับสมัยพระเจ้าอโศกหลายอย่าง ถ้าเป็นไปตามนี้ศาสนาพุทธก็จะเข้าสู่ประเทศไทยและประเทศพม่าไม่เกิน พ.ศ.300 แต่นักประวัติศาสตร์บางคนเชื่อว่าพุทธศาสนาเข้าสู่ประเทศไทยประมาณ พ.ศ.544-743²

1. สันตังกูโรภิกขุ อังถึงโน ไซ่ นนทังจันทร์, มานุษยวิทยาประยุกต์ (กรุงเทพฯ: รวมสาส์น, 2542), หน้า 298.
2. สุชีพ ปุญญานุภาพ, ประวัติศาสตร์ศาสนา (พระนคร: รวมสาส์น, 2511), หน้า 311-312.

จากการเข้ามาของพุทธศาสนาทำให้เราได้เห็นถึงการย้ายถิ่น และการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมเข้ามาในพื้นที่โดยอิทธิพลของศาสนา ทำให้เห็นถึงความคิดความเชื่อต่างๆ (non-material culture) ในทางศาสนาที่เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตของมนุษย์ (way of life) ในสังคมมนุษย์ทุกชาติย่อมมีศาสนาและความเชื่อของตนเอง เนื่องจากมนุษย์เกิดมาพร้อมกับความต้องการพื้นฐานสองประการคือ ความต้องการทางด้านกายภาพ (physical needs) ได้แก่อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค ความต้องการอีกด้านหนึ่งก็คือ ความต้องการทางด้านจิตใจ (mental needs) ได้แก่ความต้องการความรัก ความอบอุ่น และความปลอดภัย ศาสนามีความสัมพันธ์กับชีวิตมนุษย์ทุกคน และมีความสัมพันธ์ต่อปรากฏการณ์ต่างๆ ในสังคมมนุษย์เป็นอย่างมาก เนื่องจากศาสนาเป็นสื่อระหว่างมนุษย์ กับปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ (supernatural) ฉะนั้นศาสนาจึงเป็นที่รวมของความเคารพนับถือสูงสุดของมนุษย์เป็นที่พึ่งทางใจ และแนวทางในการดำเนินชีวิต

การเข้ามาของนักบวชในศาสนาต่างๆ ที่เข้ามาเผยแผ่ศาสนา นอกจากนำแนวคิดต่างๆ ตามหลักศาสนาเข้ามาเผยแผ่ สิ่งที่น่าสนใจในการศึกษามีอยู่หลายเรื่องด้วยกันไม่ว่าแหล่งที่มาของศาสนา การแพร่กระจายของศาสนา ความแตกต่างในศาสนาเดียวกัน กลุ่มชาติพันธุ์ในศาสนาเดียวกัน ตลอดจนหน้าที่ของศาสนาที่มีต่อสังคม และวิธีการที่นักบวชจะเผยแผ่ให้ได้ผลในแต่ละสังคม เพราะศาสนามีบทบาทต่อแนวความคิด และพฤติกรรมของสังคมมนุษย์ เพื่อให้มนุษย์ยึดเป็นหลักปฏิบัติในชีวิตประจำวัน อันก่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยในสังคม

การข้ามแดนของศาสนาแสดงให้เห็นถึงการติดต่อกันระหว่างพื้นที่สองพื้นที่ โดยมีผู้ทำการเผยแผ่ ไม่ว่าจะเป็นนักบวช หรือผู้ที่นับถือศาสนานั้นๆ ซึ่งนักบวช และผู้เผยแผ่ศาสนาเป็นผู้ที่นำอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ของตนข้ามถิ่นเข้ามาอย่างไม่รู้ตัว ก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์กับคนต่างพื้นที่ต่างชาติพันธุ์ แสดงให้เห็นอัตลักษณ์ของกลุ่มตน และนำไปสู่การปรับตัว การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม การกลืนกลายทางวัฒนธรรม การบูรณาการทางวัฒนธรรม หรืออาจจะนำไปสู่การขัดแย้งทางวัฒนธรรมซึ่งเข้ามาปะทะกัน

การเข้ามาของนักบวชอาจจะมีปัจจัยที่แตกต่างกันออกไป ความเหมือนกันในฐานะที่เป็นนักบวชอย่างในกรณีนี้คือพระภิกษุพม่า และพระภิกษุไทใหญ่อาจจะมีเหมือนกันในความเป็นพระภิกษุแต่ความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ อาจจะสร้างความแตกต่างกันในการสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่มตนจากการข้ามผ่านจากพื้นที่สังคมหนึ่งสู่อีกพื้นที่สังคมหนึ่งก็เป็นได้ เป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นความหลากหลายที่มากขึ้น ไปอีกระดับหนึ่งของสังคมในด้านของศาสนา

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ทำให้พระภิกษุพม่าและพระภิกษุไทใหญ่ข้ามถิ่นมายังภาคเหนือของประเทศไทย
- 2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยที่ทำให้พระภิกษุพม่ากับพระภิกษุไทใหญ่ย้ายถิ่นเข้ามาในภาคเหนือของประเทศไทย
- 3) เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมของพระภิกษุพม่าและพระภิกษุไทใหญ่กับสังคมไทยและอัตลักษณ์ที่เป็นผลของปฏิสัมพันธ์

สมมติฐานการวิจัย

- 1) ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรม เป็นปัจจัยที่ทำให้พระภิกษุพม่าและพระภิกษุไทใหญ่ข้ามถิ่นมายังภาคเหนือของประเทศไทย
- 2) ปัจจัยที่ทำให้พระภิกษุพม่าและพระภิกษุไทใหญ่ข้ามถิ่นมายังภาคเหนือของประเทศไทย อาจมีความเหมือนกันหรือแตกต่างกันได้
- 3) พระภิกษุพม่า และพระภิกษุไทใหญ่ต้องมีการปรับตัวตามสภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไป

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) ทำให้เข้าใจปัจจัยที่ทำให้พระภิกษุพม่า และพระภิกษุไทใหญ่ข้ามถิ่นมายังภาคเหนือของประเทศไทย
- 2) ทำให้ทราบปัจจัยที่แตกต่างของการธำรงอยู่ของพระภิกษุพม่า กับพระภิกษุไทใหญ่
- 3) ทำให้ทราบถึงปฏิสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมของพระภิกษุพม่าและของพระภิกษุไทใหญ่ที่เข้ามาในภาคเหนือของไทย
- 4) ทำให้เข้าใจถึงการปรับตัวของนักบวชกับการย้ายถิ่นข้ามประเทศ ซึ่งสามารถนำไปใช้กับการข้ามถิ่นของศาสนาได้ต่อไป
- 5) ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจในอัตลักษณ์ของพระภิกษุพม่า และพระภิกษุไทใหญ่